

Lytis

Rasė, etninė kilmė

Amžius, negalia, religija, seksualinė orientacija

DIREKTYVA 2006/54/EB

DIREKTYVA 2000/43/EB

DIREKTYVA 2000/78/EB

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas lytinių lygių galimybių bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas užimtumo ir profesinės veiklos srityje.

Šiuo tikslu į ją yra įtrauktos nuostatos, skirtos vienodo požiūrio principui įgyvendinti šiose srityse:

- a) galimybės įdarbinti, įskaitant paaugstinimą, ir sukurti profesinio mokymo;
- b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį;
- c) profesinių socialinės apsaugos sistemų.

DIREKTYVA 2004/113/EB

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims, tiekiantiems prekes ir teikiantiems paslaugas, kurios yra priklausančios visuomeninei, nekarinei, ar atitinkamai amžius priklausios valstybiniam ar privačiam sektoriumi, įskaitant valstybės įstaigas, ir kurios teikiamos arba teikiamos kitose nei privatus ir šeimos gyvenimo bei su tuo susijusių sferose srityse.

3. Ši direktyva netaikoma nei žiniasklaidos ir reklamos tarnybų nei švietimui.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, visiems asmenims tiek valstybiname, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas, ši direktyva taikoma:

- a) įdarbinant, savarankiškai įdarbinant ir darbo sąlygoms, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaugstinimą darbe;
- b) galimybės gauti visų rūšių ir visų lygių profesinį orientavimą, profesinį mokymą, sudėtingesni profesinį mokymą ir perkvalifikavimą, įskaitant praktinį darbo patirtį;
- c) įdarbinimui ir darbo sąlygoms, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą;
- d) narysčiai ir dalyvavimui darbuotojų ar darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose, kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų teikiama naudą;
- e) socialinei apsaugai, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūrą;
- f) socialiniams privatumams;
- g) švietimui;
- h) galimybės gauti visuomeninei prieinamas prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei jų tikimą.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiname, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas:

- a) įdarbinant, savarankiškai įdarbinant ar darbo sąlygoms, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaugstinimą;
- b) galimybės gauti visų rūšių ir visų lygių profesinį orientavimą, profesinį mokymą, sudėtingesni profesinį mokymą ir perkvalifikavimą, įskaitant praktinį darbo patirtį;
- c) įdarbinimui ir darbo sąlygoms, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą;
- d) narysčiai ir dalyvavimui darbuotojų ar darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose, kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų teikiama naudą.

Vartotojų / privatinė teisė

Socialinė apsauga / socialinės paslaugos / šviet.

Profesinės pensijos

Darbo teisė (largo sensu)

Savarankiškai dirbantis

KAS UŽDRAUSTA IR KAIP?

DIREKTYVA 2006/54/EB

4 straipsnis

Draudimas diskriminuoti

Panašinama bei kokia tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija dėl lyties visų aspektų ir sąlygų atžvilgiu alyginant už tą patį darbą arba už vienodos vertės darbą.

14 straipsnis

Draudimas diskriminuoti

1. Nei viešajame, nei privačiame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, negali būti nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl lyties šiuo aspektu:

157 straipsnis

(EB sutarties ex 141 straipsnis)

1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad būtų taikomas principas už vienodą ar vienodos vertės darbą abiejų lyčių darbuotojams mokėti vienodą užmokestį.

Vienodos užmokestis nediskriminuojant dėl lyties reiškia, kad:

- a) užmokestis už tą patį atkordinį darbą apskaičiuojamas taikant tą patį mato vienetą;
- b) valandinis užmokestis už tą patį darbą yra vienodas.

DIREKTYVA 2000/43/EB

2 straipsnis

Diskriminacijos sąvoka

1. Šioje direktyvoje vienodo požiūrio principas reiškia, kad nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos dėl rasės ar etninės priklausomybės.

DIREKTYVA 2000/78/EB

2 straipsnis

Diskriminacijos sąvoka

1. Šioje direktyvoje „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos.

DISKRIMINACIJA

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžimai

2. Šioje direktyvoje diskriminacija apima:

- a) priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą, taip pat mažiau palankų požiūrį dėl to, kai asmuo laiko tokį elgesį netinkamu arba pakliūsta jam;
- b) nurodymą diskriminuoti asmenis dėl lyties;
- c) bet kokį mažiau palankų požiūrį į moterį dėl nėštumo arba motinystės atostogų pagal Direktyvą 92/85/EEB.

Formos:

1. Tiesioginė diskriminacija
2. Netiesioginė diskriminacija

Teisinės fikcijos:

3. Priekabiavimas
4. Seksualinis priekabiavimas
5. Nurodymas diskriminuoti

5

SKIRTUMAI

1. Skirtinga taikymo sritis
2. Skirtingos išimtys

BENDRUMAI

1. Horizontaliosios nuostatos (įrodinėjimo pareiga, teisių gynbos priemonės, vykdymas, integravimas)
2. Sąvokos (diskriminacija, netiesioginė diskriminacija, kt.)
3. Santykis su ES Pagrindinių teisių chartija – bendrasis nediskriminavimo principas

ES Pagrindinių teisių chartija

20 straipsnis

Lygybė prieš įstatymą

Prieš įstatymą visi lygūs.

21 straipsnis

Diskriminacijos uždraudimas

1. Draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

23 straipsnis

Moterų ir vyrų lygybė

Visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą.

Lygybės principas neklaido laikytis ar imtis priemonių, numatančių konkrečias lengvatas, padedančias nepakankamai atstovaujamai lyčiai.

ESTT, C-144/04, *Mangold*

ESTT, C-555/07, *Kücükdeveci*

ESTT, C-414/16, *Egenberger*:

76 Bet kokios diskriminacijos dėl religijos ar įsitikinimų draudimas yra privalomas kaip bendrasis Sąjungos teisės principas. Vien šio Chartijos 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo pakanka, kad privatiems asmenims būtų suteikta teisė, kuria galima remtis į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančiuose jų ginčiuose (šiuo klausimu, kiek tai susiję su nediskriminavimo dėl amžiaus principu, žr. 2014 m. sausio 15 d. Sprendimo Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, 47 punktą).

79 Vadinasi šio sprendimo 75 punkte aptartu atveju nacionalinis teismas, neviršydamas savo įgaliojimų ribų, turėtų suteikti asmenims teisingą apsaugą, kuri jiems numatyta Chartijos 21 ir 47 straipsniuose, ir užtikrinti visišką šių straipsnių veiksmingumą, prireikus netaikydamas bet kurios jiems prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos.

TIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA

1. Šioje direktyvoje vartojamos tokios sąvokos:

a) tiesioginė diskriminacija – kai dėl lyties vienam asmeniui sudaromos mažiau palankios sąlygos palyginti su sąlygomis, kurios panašioje situacijoje yra, buvo ar būtų sudarytos kitam asmeniui;

a) tiesioginė diskriminacija yra tada, kai vienam asmeniui taikomos prastesnės sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui dėl rasės ar etninės priklausomybės;

1. Požiūris:

1. asmeniui „yra“

2. „buvo arba

3. būtų“

ESTT, C-54/07, *Feryn*

2. sudarytos mažiau palankios

ESTT, C-303/06, *Coleman*

3. dėl ... (lyties, amžiaus, rasės ir pan.)

ESTT, C-356/09, *Kleist*

4. palyginamas asmuo / palyginama situacija

IŠIMTYS

Lytis
Direktyva 2006/54/EB

Rasė, etninė kilmė
Direktyva 2000/43/EB

Amžius, negalia, religija, seksualinė orientacija
Direktyva 2000/78/EB

– Darbo pobūdis
(14 str. 2 d.)
ESTT TC-285/98, *Kreil*

– Darbo pobūdis
(4 str.)

– Darbo pobūdis
(4 str.)

– Pozityvus
veiksmas (3 str.)

– Pozityvus
veiksmas (5 str.)

– Pozityvus
veiksmas (7 str.)

– Apsauga dėl nėštumo
(28 str.)
ESTT, 184/83, *Hofmann*

– Tinkamų sąlygų
sudarymas
(neįgaliesiems) (5 str.)

- Teisėtas tikslas (**amžius**)
(6 str.)

NETIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA

b) netiesioginė diskriminacija – kai dėl akivaizdžiai neutralios nuostatos, kriterijaus ar praktikos vienos lyties asmenys gali atsidurti tam tikroje prastesnėje padėtyje nei kitos lyties asmenys, išskyrus atvejus, kai tą nuostatą, kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;

ESTT, 170/84, *Bilka*

1. Neutrali nuostata

2. „yra, buvo, atsidurtų“

3. grupės asmenys (dgs.) / dėl

4. tam tikrą pranašumą Tam tikroje prastesnėje padėtyje

5. palyginamas asmuo / palyginamos situacijos

6. galimas pateisinimas

ESTT, C-167/97 *Seymour-Smith*

ESTT, C-249/97, *Gruber*

PATEISINIMAS

Išskyrus atvejus, kai

„tą nuostatą, kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina:

1. teisėtas tikslas
2. tinkamos priemonės
3. būtinos priemonės“ (proporcingumo testas)

Neutralūs lyties, amžiaus grupės, etninės mažumos požymiai:
-vaiko priežiūra, tėvystės atostogos, darbo stažas, fizinė būklė,
-darbo modelis (dirbantys ne visą darbo dieną)...

PRIEKABIAVIMAS

c) priekabiavimas – kai nepageidajamu elgesiu, susijusiu su asmens lytimi, siekiama pakenkti arba pakenkiama žmogaus orumui ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar užgauli aplinka;

1. nepageidaujamas elgesys
 2. susijęs su ... (asmens lytimi, negalia, rase...)
 3. kuriuo siekiama pakenkti arba pakenkiama
- žmogaus orumui
ir
– siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar užgauli aplinka

SEKSUALINIS PRIEKABIAVIMAS

seksualinis priekabiavimas – kai bet koku nepageidaujamu žodiniu, nežodiniu ar fiziniu seksualinio pobūdžio elgesiu siekiama pakenkti arba pakenkiama žmogaus orumui, ypač kai sukuriama bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar užgauli aplinka;

1. nepageidaujamas **žodinis, nežodinis ar fizinis** elgesys
2. **seksualinio** pobūdžio
3. kuriuo siekiama pakenkti arba pakenkiama
4. žmogaus orumui
– **ypač kai** sukuriama bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar užgauli aplinka

SĄVOKŲ TAIKYMAS

SESV 157 str. 1 d.

Lytis / užmokestis

Tiesioginis
vertikalusis ir
horizontalusis
veikimas

Lygybės direktyvos

Perkėlimo teisės aktai

Tiesioginio veikimo situacijos

- tiesiogiai įgyvendinamas
- „viešojo sektoriaus“ darbdavys

ES Chartija – bendrasis ES teisės principas